

Ministerstwo Sprawiedliwości

Sekretarz Stanu
Arkadiusz Myrcha

BK-VII.0520.359.2025
Warszawa, 16 października 2025 r.

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 12050 złożoną do Ministra Sprawiedliwości przez Panią Posłankę Urszulę Paślawską *w sprawie stosowania art. 44b Kodeksu karnego i zabezpieczenia pojazdu przed sprzedażą do czasu wydania prawomocnego orzeczenia o przepadku*, uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym wymaga pilnej interwencji. W to zadanie już dziś jest zaangażowane Ministerstwo Sprawiedliwości. W poszukiwaniu najlepszych rozwiązań stale analizowane są dotychczasowe przepisy i wynikająca z ich stosowania praktyka organów ścigania i sądów. W ostatnim czasie na pierwszy plan wysunął się problem ignorowania sądowych zakazów prowadzenia pojazdów. Dlatego Minister Sprawiedliwości zlecił przeprowadzenie doraźnej lustracji postępowań prokuratorskich, w których skierowano akt oskarżenia lub wnioski o warunkowe umorzenie postępowania karnego wobec osób:

- którym sąd prawomocnie zakazał prowadzenia pojazdów na podstawie art. 42 Kodeksu karnego, a które mimo to popełniły przestępstwa drogowe,
- oraz wobec osób podejrzanych o czyny z art. 244 Kodeksu karnego, polegające na niestosowaniu się do zakazu prowadzenia pojazdów¹.

¹ <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/lustracja-spraw-kierowcow-lamiacych-zakazy-sadowe>

Jednocześnie z inicjatywy Ministra Sprawiedliwości powstał Zespół, który ma pilnie wypracować metody skutecznej walki z osobami notorycznie łamiącymi sądowe zakazy i zagrażającymi innym uczestnikom ruchu drogowego.

Zmiana prawa

Ad 5

W Sejmie RP trwają prace legislacyjne nad projektem ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego (druk sejmowy nr 1451)². Projekt został przygotowany przez Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministrem Infrastruktury oraz Komendą Główną Policji i Inspekcją Transportu Drogowego.

Projekt zakłada m.in. istotne zmiany w treści **art. 44b k.k.** Zamiast obecnego brzmienia **§1** („w wypadkach wskazanych w ustawie sąd orzeka przepadek pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę w ruchu lądowym”) i rozdrobnienia rozwiązań szczegółowych w części szczególnej k.k., przewiduje się uspoźnienie i uproszczenie zasad orzekania przepadku pojazdu poprzez wskazanie wprost, że „w razie skazania za przestępstwo określone w art. 178a § 1 lub 4, art. 178c § 1 pkt 2 lub § 2 lub art. 244, jeżeli czyn sprawcy polegał na niezastosowaniu się do zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, a także wobec sprawcy określonego w art. 178 § 1 lub 1a sąd może orzec przepadek pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym”.

Ponadto w projekcie dodany został **§1a**, zakładający, że „w razie skazania za przestępstwo określone w art. 178a § 1 lub 4 lub art. 178c § 1 pkt 2 lub § 2, a także wobec sprawcy określonego w art. 178 § 1 lub 1a, jeśli zawartość alkoholu we krwi sprawcy przestępstwa wynosiła co najmniej 1,5 promila we krwi lub 0,75 mg/dm³ w wydychanym powietrzu albo prowadziła do takiego stężenia, sąd orzeka przepadek pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę w ruchu lądowym, wodnym

²<https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/PrzebiegProc.xsp?id=CBFA7D005699E7D6C1258CC10028506E>

lub powietrznym, chyba że zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami”.

W projektowanym przepisie niezmiernie istotna pozostaje granica co najmniej 1,5 promila we krwi lub 0,75 mg/dm³ w wydychanym powietrzu albo prowadząca do takiego stężenia. Po jej przekroczeniu bowiem sąd będzie zobligowany do orzeczenia przypadku pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym. Jedynie wyjątkowo sąd będzie mógł nie orzekać przypadku, gdy jest to uzasadnione szczególnymi okolicznościami.

Warto zaznaczyć, że projektowana nowelizacja uchyla art. 44b § 2–4 k.k. Przepisy te wprowadzały skomplikowany system orzekania przypadku równowartości pojazdu, którego cechą charakterystyczną była nadmierna kazuistyka i liczne wyjątki. Sąd został w szczególności zobligowany do badania przyczyn niemożności orzeczenia świadczenia, bowiem od przyczyny tej (np. tego, czy sprawca ukrył, czy utracił pojazd) prawodawca uzależnił określone skutki prawne.

Zdaniem projektodawców w odniesieniu do przypadku pojazdów w sytuacji, gdy pojazd nie był wyłączną własnością sprawcy, obligatoryjny obowiązek orzekania przypadku równowartości pojazdu zamiast przypadku, narusza zasady trafnej represji (art. 2 § 1 pkt 2 k.p.k.). Takie rozwiązanie należy ocenić jako zaprzeczenie zasady proporcjonalności kary i równości sprawców. Wysokość równowartości zależna jest bowiem jedynie od wartości pojazdu, która pozostaje bez związku z samym przestępstwem. Obecne zasady orzekania przypadku pojazdu wskazane w art. 44b k.k. są także sprzeczne z zasadą równości. Sytuacja, w której kwestie właścicielskie, a nie okoliczności czynu, decydują o zastosowaniu w istocie kary pieniężnej, której wysokość zależy jedynie od wartości pojazdu jest niewłaściwa w świetle art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, stanowiąc przejaw nierównego traktowania podmiotów znajdujących się w takiej samej sytuacji prawnej.

Podobny czyn popełniony w podobnych okolicznościach pociąga za sobą orzeczenie przypadku równowartości pojazdów o istotnie różniącej się wartości, co może

powodować, że realna dolegliwość wynikająca z tego orzeczenia, przy uwzględnieniu okoliczności popełnienia przestępstwa i właściwości sprawcy, będzie w jednych przypadkach nieproporcjonalnie wysoka (np. w stosunku do osoby o niskim stopniu zamożności), w innych nieproporcjonalnie niska.

Art. 44b § 5 k.k. ma otrzymać brzmienie „jeżeli w czasie popełnienia przestępstwa pojazd nie stanowił wyłącznej własności sprawcy albo orzeczenie przepadku pojazdu mechanicznego nie jest możliwe lub celowe, w szczególności z uwagi na jego zbycie albo utratę przez sprawcę, zniszczenie lub znaczne uszkodzenie, przepadku nie orzeka się”.

Projektodawca proponuje dodanie **§6**, w którym określone zostały zasady orzekania nawiązki w przypadku braku podstaw do orzeczenia przepadku. W przypadku, o którym mowa w §5 pkt 1, czyli gdy pojazd nie stanowił wyłącznej własności sprawcy, sąd orzeka nawiązkę, a w przypadku, o którym mowa w §5 pkt 2, tj. gdy orzeczenie przepadku pojazdu mechanicznego nie jest możliwe lub celowe, w szczególności z uwagi na jego zbycie albo utratę przez sprawcę, zniszczenie lub znaczne uszkodzenie, sąd może orzec nawiązkę na rzecz Skarbu Państwa w wysokości co najmniej 5000 zł.

Projektodawca proponuje zatem zrezygnowanie z systemu orzekania przepadku równowartości pojazdu i konieczności badania przyczyny niemożności tego orzeczenia, zastępując go prostszą i bardziej sprawiedliwą nawiązką na rzecz Skarbu Państwa, której wysokość sąd będzie mógł określić, biorąc pod uwagę całokształt okoliczności czynu.

Jednocześnie w ramach projektu, w Kodeksie postępowania karnego proponowana jest zmiana, która także jest związana z nowym brzmieniem art. 44b k.k. Przepis art. 295 § 1a k.p.k. otrzyma brzmienie: „w razie popełnienia przestępstwa, za które orzeka się przepadek pojazdu mechanicznego, o którym mowa w art. 44b § 1a k.k., Policja dokonuje tymczasowego zajęcia pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę w czasie

popęnienia tego przestępstwa”³. Niniejsza zmiana ma de facto charakter wynikowy w związku z pojawieniem się nowej treści normatywnej w art. 44b § 1a k.k., gdyż zgodnie z projektem tylko w tym przepisie uregulowana będzie sytuacja obligatoryjnego przepadku pojazdu. W innych przypadkach Policja w dalszym ciągu będzie mogła dokonać tymczasowego zajęcia pojazdu na zasadach ogólnych wynikających z art. 295 § 1 k.p.k.

Obecny stan prawny (przed zmianą)

Ad 1

W związku z pytaniem Pani Posłanki o zastosowanie obecnie obowiązujących przepisów, w pierwszej kolejności wyjaśniam, że art. 44b k.k. wszedł w życie 14 marca 2024 roku. Przepis ten wprowadził do polskiego porządku prawnego dotąd nieznaną środek karny w postaci przepadku pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w ruchu lądowym lub przepadku jego równowartości. W tym samym dniu wszedł także w życie § 1a dodany w art. 295 k.p.k., zgodnie z którym „w razie popełnienia przestępstwa, za które orzeka się przepadek pojazdu mechanicznego, o którym mowa w art. 44b k.k., Policja dokonuje tymczasowego zajęcia pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę w czasie popełnienia tego przestępstwa”.

W przypadku zatem uznania, że pojazd mechaniczny powinien ulec przepadkowi, o którym mowa w art. 44b k.k., obowiązkiem Policji, jest dokonanie tymczasowego zajęcia pojazdu mechanicznego i skierowanie do prokuratora wniosku o wydanie postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia majątkowego.

Obecnie sąd może orzec przepadek pojazdu skazując sprawcę, który popełnił przestępstwa określone w poszczególnych przepisach:

- art. 173 § 1 lub 2 k.k. (spowodowanie katastrofy w komunikacji),
- art. 174 k.k. (sprowadzenie niebezpieczeństwa katastrofy w komunikacji),

³ Dotychczasowe brzmienie art. 295 § 1a k.p.k. „w razie popełnienia przestępstwa, za które orzeka się przepadek pojazdu mechanicznego, o którym mowa w art. 44b k.k., Policja dokonuje tymczasowego zajęcia pojazdu mechanicznego prowadzonego przez sprawcę w czasie popełnienia tego przestępstwa”.

- art. 177 § 1 k.k. (spowodowanie wypadku komunikacyjnego)

w przypadku, gdy sprawca tych przestępstw:

- znajdował się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego,
- zbiegł z miejsca zdarzenia,
- spożywał alkohol lub zażywał środek odurzający po popełnieniu czynu określonego w art. 173 § 1 lub 2 k.k., art. 174 lub art. 177 § 1 k.k., a przed poddaniem go przez uprawniony organ badaniu w celu ustalenia w organizmie zawartości alkoholu lub obecności środka odurzającego.

W razie ww. skazań sąd może obecnie orzec przepadek, a orzeka go (obligatoryjnie), jeżeli zawartość alkoholu w organizmie sprawcy była wyższa niż 1 promil we krwi lub 0,5 mg/dm³ w wydychanym powietrzu albo prowadziła do takiego stężenia. Sąd orzeka przepadek w razie popełnienia przestępstwa określonego w art. 178a § 1 lub 4 k.k. (bezwypadkowe prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości), w przypadku, gdy sprawca miał co najmniej 1,5 promila we krwi lub 0,75 mg/dm³ w wydychanym powietrzu albo wynik prowadził do takiego stężenia. Sąd może jednak odstąpić od orzeczenia przepadku, jeżeli zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami.

W myśl art. 44b § 2 k.k., jeżeli w czasie popełnienia przestępstwa pojazd nie stanowił wyłącznej własności sprawcy albo po popełnieniu przestępstwa sprawca zbył, darował lub ukrył podlegający przypadkowi pojazd, orzeka się przepadek równowartości pojazdu.

Jednocześnie przepadku pojazdu mechanicznego oraz przepadku równowartości pojazdu nie orzeka się, jeżeli orzeczenie przepadku pojazdu mechanicznego jest niemożliwe lub niecelowe z uwagi na jego utratę przez sprawcę, zniszczenie lub znaczne uszkodzenie (art. 44b § 5 k.k.).

Ad 2

W przypadku uznania, że pojazd mechaniczny powinien ulec przypadkowi, o którym mowa w art. 44b k.k., Policja dokonuje tymczasowego zajęcia pojazdu mechanicznego

i kieruje do prokuratora wnioski o wydanie postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia majątkowego.

Ad 3

Zgodnie z art. 80b ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym⁴, w centralnej ewidencji pojazdów gromadzi się obecnie m.in. takie dane jak dane o kradzieży i odnalezieniu pojazdu, o demontażu pojazdu lub przyjęciu niekompletnego pojazdu czy o zabezpieczeniach ustanowionych na pojeździe, w tym o zajęciu pojazdu przez organ egzekucyjny oraz o ich zniesieniu.

W tym kontekście warto wskazać na uchwaloną 26 września 2025 roku ustawę o zmianie ustawy - Prawo o ruchu drogowym⁵, przygotowaną przez Ministerstwo Infrastruktury. W ustawie przewidziano przepis, który umożliwi Ministrowi Sprawiedliwości złożenie w imieniu wszystkich sądów powszechnych wniosku o udostępnienie danych z Centralnej Ewidencji Pojazdów (CEP) i Centralnej Ewidencji Kierowców (CEK) za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Taki model znacząco upraszcza procedurę administracyjną, przyspieszając proces podłączania sądów do baz CEPIK.

Ad 4

Przepadku pojazdu mechanicznego oraz przypadku równowartości pojazdu nie orzeka się, jeżeli orzeczenie przypadku pojazdu mechanicznego jest niemożliwe lub niecelowe z uwagi na jego utratę przez sprawcę, zniszczenie lub znaczne uszkodzenie (art. 44b § 5 k.k.).

Obecnie nie ma przepisu, który wskazuje, że zbycie pojazdu po zajęciu jest bezskuteczne, niemniej, istotne jest poinformowanie sądu o tego rodzaju czynności z uwagi na fakt, że jeżeli w czasie popełnienia przestępstwa pojazd nie stanowił wyłącznej własności sprawcy albo po popełnieniu przestępstwa sprawca zbył, darował lub ukrył podlegający przypadkowi pojazd, orzeka się przepadek równowartości pojazdu (art. 44b § 2 zd. 1 k.k.).

⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 1251

⁵<https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/PrzebiegProc.xsp?id=1CE26F4CE44B0FA7C1258CC100288333>

Możliwa jest sytuacja, gdy na podstawie stosownego postanowienia prokuratora (w postępowaniu przygotowawczym) albo sądu (w postępowaniu sądowym), na pojeździe zostanie dokonane zabezpieczenie majątkowe, poprzez jego zajęcie (art. 291 § 1 pkt 3 i § 2 pkt 2c k.p.k.), a w czasie tego zabezpieczenia oskarżony sprzeda pojazd. Zgodnie z art. 155 § 1 Kodeksu cywilnego, umowa sprzedaży, zamiany, darowizny lub inna umowa zobowiązująca do przeniesienia własności rzeczy co do tożsamości oznaczonej (a także rzeczą jest nieruchomości) przenosi własność na nabywcę, chyba że strony inaczej postanowiły. Z kolei zgodnie z treścią art. 848 k.p.c., zajęcie ma ten skutek, że rozporządzenie ruchomością dokonane po zajęciu nie ma wpływu na dalszy bieg postępowania, a postępowanie egzekucyjne z zajętej ruchomości może być prowadzone również przeciwko nabywcy.

Ww. przepis nie narusza przepisów o ochronie nabywcy w dobrej wierze, co oznacza, że nabywca zajętej ruchomości może się bronić zarzutem, że nabył rzecz w dobrej wierze, tzn. nabywając ruchomość, nie wiedział o jej zajęciu (zob. art. 169 k.c.). W takim przypadku dla obrony swoich praw nabywca mógłby domagać się wydania mu sprzedanej rzeczy, a w razie braku uwzględnienia jego wezwania, mógłby wytoczyć powództwo o zwolnienie zajętej rzeczy spod egzekucji.

Dodatkowo trzeba zwrócić uwagę, że zbycie rzeczy zajętej w toku postępowania karnego może wyczerpywać znamiona przestępstwa z art. 300 § 2 k.k. (stanowiącego, że kto, w celu udaremnienia wykonania orzeczenia sądu lub innego organu państwowego, udaremnia lub uszczupla zaspokojenie swojego wierzyciela przez to, że usuwa, ukrywa, zbywa, darowuje, niszczy, rzeczywiście lub pozornie obciąża albo uszkadza składniki swojego majątku zajęte lub zagrożone zajęciem, bądź usuwa znaki zajęcia, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5) i narażać zbywcę na odpowiedzialność karną.

Z wyrazami szacunku Arkadiusz Myrcha

Sekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/